

ACADEMIA ROMÂNĂ
INSTITUTUL DE ISTORIE „N. IORGA”

REVISTA ISTORICĂ

fondator N. Iorga

În memoria lui GHEORGHE I. BRĂȚIANU,
marele istoric român căzut la datorie
în anii represiunii comuniste

INSTITUTUL DE ISTORIE „N. IORGA”

Serie nouă, tomul 4, 1993

1-2

ianuarie—februarie

EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE

www.dacoromanica.ro

ACADEMIA ROMÂNĂ

INSTITUTUL DE ISTORIE „N. IORGA”

COLEGIUL DE REDACȚIE

ȘERBAN PAPACOSTEA (*redactor șef*), PAUL CERNOVO-
DEANU, VIRGIL CIOCÎLTAN, FLORIN CONSTANTINIU,
EUGEN DENIZE, GEORGETA PENELEA - FILITTI, NAGY
PIENARU, APOȘIOL STAN, ION STANCIU, ANATOL ȚĂRANU.

„REVISTA ISTORICĂ” apare de 6 ori pe an în numere duble.
În țară abonamentele se primesc la oficiile poștale și difuzorii de
presă din întreprinderi și instituții. Prețul unui abonament este de
1200 lei pentru persoane fizice și 3000 lei pentru persoane juridice.
Cititorii din străinătate se pot abona adresându-se la ORION SRL,
Splaiul Independenței 220 A, București, 6, P.O. Box 74—19 Bucu-
rești, Tx 11939CBT x R, Fax (40) 1.3122.425.

REDACȚIA:

ION STANCIU (*redactor șef adjunct*)

NAGY PIENARU

VENERA ACHIM

Manuscrisele, cărțile și revistele
pentru schimb precum și orice corespondență
se vor trimite pe adresa redacției revistei

„REVISTA ISTORICĂ”.

Adresa Redacției
B-dul Aviatorilor nr. 1
71247 — București, tel. 650.72.41.

www.dacoromanica.ro

G.I. Brătianu (1898–1953)

REVISTA ISTORICĂ

SERIE NOUĂ
TOM IV, Nr. 1—2
Ianuarie—Februarie 1993

SUMAR

40 DE ANI DE LA MOARTEA LUI GHEORGHE I. BRĂȚIANU

JOHN REGISTER (<i>University of Durham</i>), Un moment al istoriografiei europene: către o istorie universală. Moștenirea lui Henri și Jacques Pirenne, March Bloch și Gheorghe Brătianu	5
ȘERBAN PAPACOSTEA, Gheorghe I. Brătianu: Istoricul și omul politic	19
POMPILIU TEODOR, Gheorghe Brătianu, istoric al relațiilor internaționale	33

*

RADU MANOLESCU, Marea Mediterană și Marea Neagră în evul mediu (Schiță a evoluției lor ca arii de supremație navală și comercială)	43
MICHEL TANĂȘE (<i>Paris</i>), Avatururile unui act de donație. Donația făcută Cisterciencilor, în Țara Birsei, de către Bela IV, la 17 martie 1240	55
MIHAI SORIN RĂDULESCU, Un voievod al Transilvaniei și înruderile sale curțene	81
VIRGIL CIOCÎLTAN, Migratori și sedentari: cazul mongol	89

OAMENI REPREZENTATIVI ÎN ISTORIA ROMÂNILOR

ION STANCIU, Ion I. C. Brătianu, Statele Unite și noul front politico-diplomatic, 1917—1919	103
ANASTASIE IORDACHE, Ion I. C. Brătianu — Încheierea unei vieți și a unei opere de proporții istorice	109

MEMORII, CORESPONDENȚĂ, ÎNSEMNĂRI

VALERIU STAN, Două note diplomatice inedite din 1866 ale lui Ion C. Brătianu	123
GEORGETA PENELEA FILIȚI, Un „strălucit aghiotant” al lui Ionel Brătianu: I. G. Duca și <i>Notele</i> sale despre Conferința de la Lausanne din 1922 (I)	128

RESTITUIRI

GHEORGHE I. BRĂȚIANU, În jurul întemeierii statelor românești (I)	139
---	-----

ÎNTREGIRI DOCUMENTARE

Un program de curs universitar al lui Gheorghe I. Brătianu (<i>Șerban Papacostea</i>)	175
Pacea de la Paris și România. O luare de poziție a lui Gheorghe Brătianu cu o mărturie inedită (<i>Ștefan Delușeanu</i>)	176

„Revista istorică”, tom IV, nr. 1—2, p. 1—198, 1993

Noi date privind genealogia familiei Brătianu (*Șerban Rădulescu-Zoner, Dana și Dumitru Bleoancă*) 178

VIAȚA ȘTIINȚIFICĂ

Ciclul de conferințe: „Brătienii în istoria României”, București, mai—noiembrie 1992 (*Nagy Pienaru*); Congresul internațional de istorie militară: „Războiul și Muntele”, Zürich, 19—24 august 1991 (*Aurel David*); Al 6-lea Simpozion Internațional de Arheologia Navelor și Corăbiilor, Roskilde, 2—5 septembrie 1991 (*Traian Dvorski*); Stagiul documentar în Bulgaria (*Anca Popescu*) . . . 181

NOTE

MARIA G. BRĂȚIANU, *Georges I. Brătianu l'enigme de sa mort. Les témoignages*. Paris, 1992, 40 p. (*Florin Constantiniu*); * * *L'Alliance Atlantique. Données et structures*, Service de l'Information OTAN, Bruxelles, 1989, 639 p. (*Adrian Grecu*); * * *Dracula. Essays on the Life and Times of Vlad Tepeș*, Edited by Kurt Treptow, East European Monographs. Distributed by Columbia University Press, New York, 1991, 336 p. (*Eugen Denize*); * * *L'Empire Ottoman, la République de Turquie et la France*, Publiées et présentées par Hâmit Batu et Jean Louis Bacque—Grammont, Éditions Isis, Istanbul, 1987, 555 p. (*Nagy Pienaru*); * * *Etudes historiques hongroises 1990*, Publiées à l'occasion du XVIIe Congrès International de Sciences Historiques, 7 vol., Budapest, 1990 (*Viorel Achim*); * * *La stampa italiana e la « polveriera d'Europa » (1905—1919)*, Milano, 1989, 108 p. (*Raluca Tomi*); EDDY H. G. van CAUWENBERGHE (ed.), *Money, Coins and Commerce: Essays in the Monetary History of Asia and Europe (From Antiquity to modern Times)*, Leuren University Press, 1992, 553 p. (*Irina Gavrilă*); TVETANA GHEORGHI-EVA, *Enicearite v bălgarskite zemi* (Ienicerii pe pământurile bulgărești), Nauka i Izkustvo, Sofia, 1988, 240 p. (*Adrian Tertecel*) 187

REVISTA ISTORICĂ

NOUVELLE SÉRIE
Tome IVe, Nos 1-2
Janvier - Février 1993

SOMMAIRE

40 ANS DEPUIS LA MORT DE GEORGES I. BRĂTIANU

JOHN ROGISTER (<i>University of Durham</i>), Un moment de l'historiographie européenne: vers une histoire universelle. L'héritage de Henri et Jacques Pirenne, Marc Bloch et Georges Brătianu	5
ȘERBAN PAPACOSTEA, Georges I. Brătianu: l'historien et l'homme politique	19
POMPILIU TEODOR, Georges Brătianu, historien des relations internationales	33

*

RADU MANOLESCU, La Méditerranée et la mer Noire au Moyen Age (Esquisse de leur évolution comme aire de suprématie navale et commerciale)	43
MICHEL TANASE (<i>Paris</i>), Les avatars d'une donation. La donation faite aux Cisterciens, dans le pays de Bârsa, par le roi Bela IV, le 17 mars 1240	55
MIHAI SORIN RĂDULESCU, Un voievode de Transylvanie et ses parents d'Europe	89
VIRGIL CIOCÎLTAN, Migrants et sédentaires: le cas mongol	89

HOMMES REPRÉSENTATIFS DANS L'HISTOIRE DES ROUMAINS

ION STANCIU, ION. I. C. Brătianu, Les Etats-Unis et le nouveau front politique et diplomatique, 1917-1919	103
ANASTASIE IORDACHE, Ion I. C. Brătianu - Fin d'une vie est d'une œuvre de dimensions historiques	109

MÉMOIRES, CORRESPONDANCE, NOTES

VALERIU STAN, Deux notes diplomatiques inédites de 1866 de Ion C. Brătianu	123
GEORGETA PENELEA FILITTI, Un „brillant officier d'ordonnance" de Ionel Brătianu: I. G. Duca et ses <i>Notes</i> sur la Conférence de Lausanne en 1922 (I)	128

RESTITUTIONS

GEORGES I. BRĂTIANU, Autour de la création des Etats Roumains (I)	139
„Revista istorică", tom IV, nr. 1-2, p. 1-198, 1993	

COMPLÉMENTS DOCUMENTAIRES

Un programme de cours universitaires de Georges I. Brătianu (<i>Șerban Papacostea</i>) . . .	175
La paix de Paris et la Roumanie. Une prise de position de Georges I. Brătianu et un témoignage inédit (<i>Ștefan Delureanu</i>)	176
Nouvelles données concernant la généalogie des Brătianu (<i>Șerban Rădulescu-Zoner, Dana et Dumitru Bleoancă</i>)	178

LA VIE SCIENTIFIQUE

Le cycle de conférences: „La famille des Brătianu dans l’histoire de Roumanie”, Bucarest, mai-novembre 1992 (<i>Nagy Pienaru</i>); Le Congrès international d’histoire militaire; „La Guerre et la Montagne”, Zürich, 19–24 août 1991 (<i>Aurel David</i>); Le 6 ^e Symposium International d’Archéologie des Navires et des Vaisseaux, Roskilde, 2–5 septembre 1991 (<i>Traian Dvorski</i>); Voyage de documentation en Bulgarie (<i>Anca Popescu</i>)	181
---	-----

NOTES

Maria G. Brătianu, <i>Georges I. Brătianu, l’énigme de sa mort. Les témoignages</i> , Paris, 1992, 40 p. (<i>Florin Constantiniu</i>); **, <i>L’Alliance Atlantique. Données et structures</i> , Service de l’Information OTAN, Bruxelles, 1989, 639 p. (<i>Adrian Grecu</i>); **, <i>Dracula. Essays on the Life and Times of Vlad Tepeș</i> , Edited by Kurt Treptow, East European Monographs. Distributed by Columbia University Press, New York, 1991, 336 p. (<i>Eugen Denize</i>); **, <i>L’Empire Ottoman, la République de Turquie et la France</i> , publiées et présentées par Hâmit Batu et Jean-Luis Bacque-Grammont, Editions Isis, Istanbul, 1987, 555 p. (<i>Nagy Pienaru</i>); **, <i>Etudes historiques hongroises 1990</i> , publiées à l’occasion du XVII ^e Congrès International de Sciences Historiques, 7 vol., Budapest, 1990 (<i>Viorel Achim</i>); **, <i>La stampa italiana e la polveriera d’Europa (1905–1919)</i> , Milano, 1989, 108 p. (<i>Raluca Tomi</i>); EDDY H.G. van CAUWENBERGHE (éd.), <i>Money, Coins and Commerce: Essays in the Monetary History of Asia and Europe (From Antiquity to modern Times)</i> , Leuren University Press, 1992, 553 p. (<i>Irina Gavrilă</i>); TVETANA GHEORGHIEVA, <i>Enicearite v bălgarskite zemi</i> (Les janissaires sur les terres bulgares), Nauka i Izkustvo, Sofia, 1988, 240 p. (<i>Adrian Tertecel</i>)	187
--	-----